OLTARZ

Według wizerunku od Bogá Moyzeszowi podánego delineowány

KAZANIEM.

Przy Solennych Naycudownieyszego OBRAZV PANNY MARYEY CZESTOCHOVVSKIEY.

NA IASNEY GORZE

PRZENOSINACH.

Do nowo wybudowánego nákłádem Iáśnie Oświeczonego X. Iego Mśći.

P. JERZEGO OSSOLINSKIEGO

Wielkiego Kánclerzá Koronnego, &c.

OŁTARZA

Wystáwiony.

Ná Vroczystość Swiętá P. MARYEY Narodzenia.

Przez

X. SEBESTIANA STAWICKIEGO

Philozophiey Lectorá Zakonu S. Páwłá Pierwszego Pustelniká.

W KRAKOWIE W Drukárni LVKASZA KVPISZA I.K.M. Typ.

Roku Páńskiego, 1650.

JASNIE WIELMOZNEMV P.

IEGO MOSCI PANV

ALEXANDROWI

Z Lubomierzá

LVBOMIERSKIEMV,

CHRABI NA WISNICZV y IAROSLAWIV,

Koniuszemu Koronnemu, Sendomirskiemu, Niepołomskiemu, Zatorskiemu, &c. &c.

STAROSCIE.

Pánu y Dobrodźieiowi memu.

JEśczeby śmiertelnym podległá ludzka kondycya wyrokom, nie ták w opłákánym zostawáłá stánie, gdyby y post Fata *chwalebne Dźiełá swoie nieśmiertelnym oddawáłá czásom, á potomne wieki záslużona Cnotámi godność, ná przechowánie podawáły wieczności. Mogłby káżdy szczyra prace swoie ná misterny Kunszt łożyć z Apellesem mowiac:* Æternitati pingo; *gdyby iego prácowitą sztukę wieczność pochwaliłá. Mogłby mężne z Alexándrem odwagi śmiáłym podeymowáć sercem, gdyby Pirámidálnych ciosow Kolossy niewywrotne wystáwiáłá mu sławá. Mogłby y bogá-*

tych ná tákie opus nieżáłowáć expens, z ktorego pensyia słá-
wy, wieczny tribut nieśmiertelney oddawa wdźięczności. Wiec
że nieśmiertelney pámięći Iáśnie Oświeconego Xiążęćiá Iego
Mći Páná Ierzego Ossolinskiego Kánclerzá Koronnego sławá
wßytke sobie zámowiłá posteritatem, rozumiem że iey zupeł-
nie potomnym dochowa czásom, y lubo w zdrowych y życzli-
wych porádách, głebokiey mądrośći? wymowney eloquentiey,
w odważnych dla Oyczyzny Expedycyách, w sławnych Legácy-
ách, w rynkách Rzymskich, Páłacách Cesárskich, nikt nád nie-
go sławnieyßey nie wystáwił Pirámidi. Non plus vltra! nád
opus ktore Herbownym Toporem æternitati ná Iásney Gorze
Częstochowskiey Páńskim wystáwił nakłádem, parem nie-
wiem ieżeli obaczy posteritas; kiedy kosztowny Hebanowy Oł-
tarz Srebrem bogáto ozdobiony, ná ozdobę Obrázu Swiętego
P. MARYEY Częstochowskiey, oney sámey, z nabożnego
wybudował áffektu. A ták wiem że nieśmiertelność pobożno-
śći w pámiętney sławie zápisawßy, wiekopomnym one zostáwił
czásom. Iednák że edax tempus y długie látá często zápo-
mnieniem ludzkie trawia imie, okazáłe sławy Pirámidy, ru-
mem do źiemie wála, y ná wystáwionych Ołtarzách ogień Ve-
staliū gáśnie; świetne cnot pochodnie wiátr zádmucha; wiec
słußniem vczynił Iáśnie Wielmożny á mnie Wielce Mći Pánie
Koniußy Koronny, że sławę ták dźiwney pobożnośći in hæredi-
tatem rękom Wm. Mego Mćiwego Pána oddáie, onę przy ro-
splynney Srzeniáwy Herbowney zásadzáiąc Rzece. Wiem że
są tákowe Rzeki o ktorych y Piliniuß piße, w ktorych zágáßo-
ne zápaláią się pochodnie. Rzeká Herbowna Wm. mego Mći
Páná podnietá będźie śmierćią przygáßoney sławy, w ktorey pá-
miątką

miatká śmiertelnym iuż przykurzona prochem, zostánie opłokána. W tey Rzecze zátłumiona w grobowym zaduchu zacność, iásno świátu roświecić sie może, iákoż, nigdy bez swoiey nie będzie iásności, kiedy sie do tey Rzeki sławą płynącey, męstwem nábráney, mądrością iáko Helikońskie zdroie zaláney przychyli, y tu ostábiona długością sławá, ochłody vczerpnawszy krople, nie vstáłym pedem w wieczność zábieży. Przy tey Rzece pámiatká iáśnie Oświeconego Ossolinskiego brzeg sobie obráłá, przy ktorey, iáko przy morskich wodách Meluzyny iáśnie Wielmożna Małżonká Wm. Mego Mćiwego Páná, iáśnie Wielmożna Páni, Kochána Corká niebosczykowska, iáko przyiemna przy wodách záśiada Syrená. Przy tey Rzece pámiątka swoia y sławá záśiada, gdyż przy boku Wm. mego Mćiwego Páná ozdobá Domu tego iáśnie Wielmożna Corká zostáłá. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus. *Przy tey Rzece wspomniawszy sobie ná zmárłego á życzliwego Rodźićielá strumień łez płynących, pociecha pobożney sławy, niewidáney ku czći Pánny Przenaświetszey żárliwośći, przedźiwnym Ołtarzá dźiełem będźie záſtáwiony. Przetoż sławny Akt przy Xiążecych, Arcybiskupich, Biskupich, Senatorskich, Hetmáńskich oczách, Przenośin Naycudownieyszego Obrázu Częstochowskiego, do tegoż kosztownego Ołtarzá odpráwiony, pokornie do rąk Wm. Iáśnie Wielmożnego Páná, y vniżenie oddáie, á zá ták kosztowny Ołtarz* Aram *nieśmiertelności* tanquam successori *skłádamy powinność Zakonną w wdźięczności zádłużoną, ktora żywemu, gdyby* Fata concessissent; *Iáśnie Oświeconemu oddádźiesmy mieli Ossolinskiemu, te* obligato animo *Wm. Iáśnie Wielmożnemu nászemu Dobrodźie-*

iowi humiliter offerimus. *Wiem że* Amicus ad Aras, *życzliwy áffekt w pobożnych cnotách náßego Mćiwego Páná do tego Ołtarzá swoie skłáda nabożeństwá, gdyż wßyscy z láśnie Wielmożney Fámiliey Ich Mciow* PP. LVBOMIERSKICH *przychylnemi sie mieyscu Swietemu pokázowáli Pátronámi, obronnemi Zakonu náßego Protektorámi, łáskáwemi Dobrodźieiámi, ktorych sie y łáska mieysce to chlubi, y kosztownymi podárunkámi zdobi. Wiec te* Aram *przy pożądánym, ná świát Pánny Przenaświetßey* MARYEY *Vrodzeniu przy tey Rzece iáko przy kapiołce zostáwia. Máiac zá to, że ozdobnieyßego mieyscá obráć sobie nie mogłá iáko przy tey Rzece, z ktorey* Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ. *Yona wielkiego y goracego doznáiac áffektu, sámá iáko* MARYA, *głebokimi te Rzeke záleie łáskámi, nieupłynne pociech wlewáiac w nie strumienie, dni y ßcześliwe látá iáko rześiste przylewáiac w nie krople. Czego ia vniżonym życzac áffektem, oraz y o to zostáie Bogomodlca, á Zakon náß y śiebie Miłośćiwey oddáie Wm. mego Mćiwego Páná łásce.*

Wm. mego Mćiwego Páná,
Vniżony sługá y Bogomodlcá

X. SEBESTIAN STAWICKI,
Zakonu S. Páwłá Pierwßego Pustelniká.

APPRO

APPROBATIO.

COncionem ſub Titulo OLTARZ, ſicut doctè compoſitam, ita ad aures hominum piè delatatam, á R. P. F Sebeſtiano Stauicki Ordinis S Pauli Primi Eremitæ, Philoſophiæ Ordinario Profeſſore in Solenni Translatione Sacræ Jmaginis B. V. MARIÆ, in Claro Monte Czeſtochouienſi, legi, in eaque nihil fidei boniſq; moribus diſſonum comperi, imò ad excitandum deuotum erga Beatiſſimam Virginem affectum, & Sacræ eius Imaginis venerationem, opportunam, igitur Imprimatur.

Hyacinthus Liberius. S. Theol. Doctor Præpoſitus Eccleſiæ SS. Corporis Chriſti Canonicorum Regularium, Librorum Imprimendorum in Diœceſi Cracouienſi Cenſor.

KAZANIE.

Facies Altare ad adolendum Thymiama de lignis Setim: vestiesq; illud auro purissimo, faciesq; illi Coronam aureolam per gyrum, & duos annulos sub corona, vt Altare portetur. *Exod. 30.*

NJewiem zkąd Boskiemu záſmákowáłá Offertá vpodobániu / że od wiekow nieſkończonym bywſzy Kápłánem / iednym ná świećie zoſtáie Altáryſtą. Przezacni Słuchácze. Abowiem iáko ſkoro Duch świety Chryſtuſá Páná ná doſtoynosć wyſtáwił Kápłáńſką / á w Pſalmie ſwoim Krol y Prorok Dawid zápiſał mu formaty: Tu es Sacerdos in æternum ſecundum Ordinem Melchiſedech. Záwſze ſwoiego pilnował Ołtarzá / záwſze fundácyey záchował oblige. Zkąd / nie ták Moyzeſz od Bogá fundowánę wyſtáwiał Ołtarze / nie ták Aáron w naywyzſzey Kápłáńſtwá doſtoynośći / przyiemne Bogu ſtánowił Ołtarzow erectie, nie ták Abráhám Boſkiey w budowániu onych wykonał woli roſkazánie / iáko przyobiecány w tákowych / ktore ná tych Ołtarzách oddawáne były / Offiárách; y onych repræſentowániem przeznáczony Chryſtus / o wſpániálſzey zámyślał / zá funduſzem woli Oycá ſwoiego / Ołtarzá Nowego Erectiey. Poſzły z dymem ná wietrzne kráiny / wichrowátym rozdmuchnione cáłopalenia ſzumem / Ablowe przedtym miłe Bogu wzgárdą pokinione offerty / iuż práwie degrádowano wſzytkich Stározakonnych Kápłánow / ſuſpendowano ceremonie / ktore zo-

 gniem

gniem Rzymskich vestalium, z Pogáńskimi oraz zátłumione wieśczkámi/ w zarzewitym przygáśone/ ledwie się błyszczą popiele. A zátym w obrzydzenie poszły bydlęce posoki/ Boskim omierzłe oczom: Wákuie dawno stározakonna Bużnic Synágogá/ stánął interdict ná miłe przedtym Bogu ofiáry. Dopiero kiedy przy pożądánym ná świát Vrodzeniu/ iáko kosztowny Pánná Przenaświetsza stánęłá Ołtarz; áż insze w ceremoniách obrzędy/ zacnieysze offerty/ milsza ofiárá/ bo zacnieyszy Ołtarz; Teraz dopiero przy Národzeniu twoim o Mátko Boska/ roskazánia Boskiego tobą wystáwiona sztuká/ á sprácowáne Prorokow/ Pátryárchow/ stározakonnych Kápłánow/ odpoczęły pracą vtrudzone ręce/ y wymienione Ideæ Ołtarzow/ ktore tylko konterfektu ná cię podawáły ábrys/ sámą zágineły wybudowáną strukturą. Stánęłáś przy Národzeniu twoim iáko kosztowny Ołtarz. Ná tobie o Przebłogosłáwiona Pánno/ namilsza Bogu odpráwiłá się ofiárá. Więc że przy Národzeniu twoim/ Obrázu twoiego naycudownieyszego/ Solenne odpráwuią się dniá dźiśieyszego do nowo wystáwionego Ołtarzá/ tu ná Jásney Gorze/ Przenośiny/ z tey okázyey pokaże/ iákimeś sámá przy pożądánym ná świát Vrodzeniu Ołtarzem. Facies Altare de lignis Setim. Kgdy ná cześć twoię/ moie słowá pokłádam/ iáko ná Ołtarz ofiárę. Dirigatur oratio mea sicut incensum. Niechay do zápalenia ięzyká moiego/ y słucháiących áffektu/ iáko ná ofiárę Eliaszowę/ Duchá ś. zstępuie ogień.

Facies Altare de lignis Setim. Z tákiego Bog kazał sobie Moyzeszowi wystáwić drzewá Ołtarz/ ktore według mądrego Lyráná żadney nie podlegáło skáżitelnośći/ nie zgniłe zbutwiáłośćią/ nie náruszone prochnem; z ktorego płomieniste skopćić nie mogły dymy/ y ktore vstá-

Lir: Libro 1. in Gen.

re vstáwicznym ogniow paleniem/ záiąć sie nie mogło w pogorzeniu. Oltarz nász Pánná Przenaświetsza Ex lignis Setim, czyli z skázytelney wybudowány iest Máteryey : Z onego to krzaczká ná ten Oltarz Máterya / Rubum quem viderat Moyses incumbustum. Ktory w wielkim ogniá goreiący płomieniu / opalony nie zostáł głownią / lecz w nienáruszoney przyrodnego liścia zostawał zielonośći. A lubo byłá Pánná Przenaświetsza w płomieniách / grzechem pierworodnym zárázoney nátury ludzkiey / iáki w ogniu krzaczek / iednák pierworodnego grzechu nie przykopczona dymem; byłá w náturze ludzkiey pożądliwośćią rozpaloney/ iáko w ogniu krzaczek; żadnego iednák nie vczułá pożądliwośći zapału/ y iáko drzewo Setim/ według Náturálistow/ w ogniu zgorzeć nie może/ ták w rzążewiu pożądliwośći/ gorącośćią zápaloney náturze byłá Pánná Przenaświetsza nienáruszona. Flammis ardentibus Moysis Altare accendi non potuit, peccati incendijs aduri Virgo Beatissima non debuit, ne temporalis holocausti Altare, viuæ & æternæ oblationis superaret Aram. Miodousty nápisał Bernat : Altare de lignis Setim, z oney to rószczki zieloney Jessego wykwitłey Virga Iesse floruit, ná ten Oltarz zwoś. Z oney vschłey Aáronowey w przybytku zákwitłey laski zielona wykwitnełá Pánná Przenaświetsza látorośla / kiedy z vschłey Rodźicow Joáchymá y Anny Swiętey niepłodnośći/ przy swoim Vrodzeniu ná Ofiáre Syná Boskiego zostáłá Oltarzem. Aaronis Virga arida floret, infæcunda Parentum MARIÆ senectus germinat. Oná to oná Noego Gołębicá z Arki Niebieskiey wypuszczona / spráwá Duchá świętego / in specie Columbæ, te Oliwną łąskámi swymi bujno zieloną przyniosłá gáłąskę/ ex ore Altissimi prodij, z ktorey Bog przeiednánia z námi po grzechowym potopie/ intrauerunt aquæ vsq; ad animam meam, wybudował Oltarz.

S. Bernar. Ser. 3. de Nat. Virg.

Hugo Cardinal. Ser. 3.

tarz. Per florentem Oliuæ ramum diluuij aquas cessisse indicium & pacis adfert cum peccatoribus Columba pactum: per Virginem autem peccatorum & pænæ abyssus exsiccantur, & misericordiæ adfertur virgultum. Altare de lignis

D. Epiph. Epist: 7. Setim. Z onych nieskáżitelnych Cedrow/ nie zbutwiáłych Platonow/ nie sprochniáłych Palm. Sicut Cedrus exaltata sum &c. ná ten Ołtarz Bog sporządził Máteryą z tych drzew náturą swoią podobnych Máryey/ zacnośćią porownánych/ wysokośćią wspániáłych/ iáko iáką drzewiáną/lecz nieskáżitelną przy swoim Národzeniu Pánnę Przenaświętszą wystáwił Aram. A zátym trwáła tego Ołtarzá iáko y Moyżeszowego Máterya; w ktorym włásność buynych drzew obfite przyniosłá pożytki/ wszytkie zrownáłá włásnośći/ wszytkie godnośćią przerosłá wysokośći. Oliuam fructu, Palmam sublimitate, Cedrum peccati incorruptibilitate superat MARIA, quia Eua arboris superata fructu, MARIA omnes arbores Salutis vtilitate ex-

S. Ephrem. de Laud: Virg. cedit. Niechże tedy z swoiego Augustus Cesarz szczyći się Tronu/ ktory z Pálmowego y Cedrowego kazał wystáwić swoim sukcessorom drzewá/ przez Pálmę Victoriæ fructus, przez Cedrowe drzewo/ wieczną swoiego pokázuiąc trwáłość Páństwá/ niechże sobie nápisáne vsurpuie Epigraphe: Diuturnus manebo; Máiestat iego dawny czás do źiemię przywálił/ á proch tylo wspániáłey został struktury. Ara wiecznośći wystáwiona/ Ołtarz ná Boską wybudowány ofiárę/sámá mowię Pánná Przenaświetszá. Sicut Oliua fructifera, sicut Cedrus, żadney niepodlegą skáżitelnośći. Diuturna manebo, słusznie Altare de lignis Setim.

Ad adolendum Tymiama. Ná onym Oł-

Exod. 31. tarzu ktory Moyżesz ná Boskie wybudował roskazánie/ wonne tylko záwsze paliły się drzewká/ wdźięcznym woniejące

nieiące gorzáły źiołá zápáchem/ tám drogo kupne Oleyki/ dymniste Kádźidłá mile pachniące ku niebu wybiiáły się wonią. Ná tym też Ołtarzu Pánnie Przenaświętszey/ od iey Vrodzenia o iáko wdźięczne cnot gorzáły Wirydarze: Tu Liliowa czystość/ rozánorostwitła niewinność/ przyźiemne pokory Fiołki / wszytká rozlicznych cnot iáko wzásádzonym byłá Ogrodźie ozdobá / Hortus conclusus. Iezeli chcemy wonnego obaczyć kádźidłá ná tym Ołtarzu Ofiáry/ przypomniymy sobie vbogą Bethlehemskiey podroży stáncyą/ kiedy w odártey szopy cháćie / iednym kosztownym sstáłá się Ołtarzem/ ná ktorym wćielonemu Bogu ná iey łonie trzey Krolowie gorzką Mirę/ wonieiące ofiárowáli Kádźidło. Dum redolentia thura in tuo sinu origentales Magi offerunt, placabile Sacrificij Filio tuo vt in Altari ponunt incensum. Chce kto ná tym Ołtarzu wonnego záczuć Oleyku zápáchu / Oleum effusum nomen tuum, tu łáskáwośći ku narodowi ludzkiemi rosplynne Krynice / z tego strumieniá łáskáwośćią wytryskuiącego/ ludzkie w potrzebách niedostátki / przygászone w miłośći Boskiey serc ludzkich Kágáńce / miłośierny bráły przylewek. Niechay kto z głupiemi Pánnámi w swoim záwołá niedostátku: da mihi de Oleo tuo, nie wskázuie do Przekupniow ná swoy nieogląda się brák/ miłośiernie ratuie / komu Oleiu Cnot / mądrośći brákuie. Omnia quidem à Maria diffluunt vt ex mari hominibus beneficia misericordia vt lene scaturiens manat Oleum. Altare ad adolendũ Tymiama. Słusznie tedy Pánná P. przyiemnych Bogu ofiar zowie się Ołtarzem/ ná ktorym wonne kádźidłá/ pachnące Oleyki/ náwet y sam Chrystus Bogu Oycu był ofiárowány. Przyznáć muśiemy/ kiedy C. Pan trwáwą Bogu Oycu oddawał ofiárę/ że Pánná P. tákowey byłá ofiáry Ołtarzem. Gdyż mowi ś. Bernat: Filius in Cruce pendens Patri offerebat animam. Mater dolens Patri Filium offerebat,

D. Epipha. ser. de Epiphan.

S. Cipr. Epist. 3.

Serm. de Pass. Dom.

bat, vnius victimæ duæ Aræ. Serce boleiące Maćierzyńskie / to było Ołtarzem / z ktorego Bogu zá narod ludzki wdzięczna oddána ofiárá. Altare ad adolendum Tymiama. Jeżeli Kápłan ieden Imieniem Lucianus z wielo wiernych Chrystusowych śmierći wyroku w ćięzkim czekáiąc więzieniu / ná swoich piersiách / Ołtarzá nie máiąc Mszą ś. odpráwił / y strászna propter viaticum iáko Anyoł posiláiąc Eliaszá / ná podrożę do niebá / Bogu oddał ofiárę: y PánnáPrzenaświetsza tákowym byłá Ołtarzem ktora ná piersiách swoich naymilszego Bogu Oycu Ofiárowáła Syná. Fasciculus Mirrhæ dilectus meus inter vbera mea commorabitur. Altare ad adolendum Tymiama. Z wonnych tylo ná Ołtarzu Tymiamatis Bogu oddawána byłá Ofiárá kwiatkow; Ná tym Ołtarzu śliczny kwiát Flos campi Chrystus IEZVS, flos de radice Iesse, pachnącym Bogu Oycu / iáko Iákobowi Pátryársze Izáák / Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, był perfumem. Ná ćiebie o Błogosłáwiona Pánno / przyiemnych Bogu ofiar Ołtarzu / on ogień Ignis consumens, descendit de cælis & incarnatus est de Spiritu sancto. Duchá świętego podniecony skrzydełkámi iáko na Ołtarz z niebá zstąpił Eliaszow. Iam Baal Dæmoniacus suis priuatus sacrificijs, dum in sacro vtero tuo, ignis consumens, id est, Filius Dei Spiritus sancti opera immolatur. Płomień miłośći Boskiey ku narodowi ludzkiemu / w Przeczystey krwi twoiey Pánieńskiey / záłożywszy podniete w tobie merito Incarnationis infinito, według Doktorá Anyelskiego / Chrystusá ofiárował; ták dálece / że choćiażby zá nas dla większey nie vmárł Chrystus ná Krzyżu miłośći / sámo naturæ humanæ à verbo assumptæ & hipostatica vnio, w żywoćie twoim Pánieńskim / Syná Bożego Wćielenie dowazny zá grzechy násze okup / dostáteczną de condigno Bogu Oycu oddáłoby było exákcyą. W tobie w tobie niewinny Izááczek Chrystus

In Vitis Patrum.

S. Damascenus.

D. Thom. 3. Par.

Jezus /

Jezus / iáko Abráhámowemi rękomá ná wiązánce drzewek stośikiem włożonych / dostáteczną Bogu Oycu zá nas oddał ofiárę. Z ręku twoich ofiárowánego w Kośćiele Hierozolimskim Chrystusá / iáko z iákiego Symeon Ołtarzá / wdźięczną odebrał zá narod ludzki ofiárę: vt offerent eum Domino. Nec Izaaci onustæ lignis ceruices gratiorem facere Deo poterant victimam, quam tuis manibus oblatus in templo infans, vt ex viuo Altari obtulit holocaustum. *S. Eph. ser. in Nat. Domini.*

Słusznie tedy Pánná Przenaświętsza názwáć śię może: Altare ad adolendum tymiama, gdyż y sámá iáko iedyna świátu ptászyna Fænix ná wonnym z gáłązek cnot włożonym / gorzáłá stośiku / ktory sol iustitiæ w gorącym miłośći zapále podniećił. Stipate me malis, fulcite me floribus, quia amore langueo. Słusznie Altare ad adolendum tymiama; gdyż oná / sicut virgula fumi, wonney gáłąski zápáchem sámego mityguie Bogá / y iáko dymem od gniewliwego pszczołki okurzáią żądłá / ták wonieiącego zapáchu / exarserunt sicut ignis in spinis, zápálczywy Bog ná grzesznego / vczuwszy łáskáwieie. Z kąd wonnośći rozkwitley rozy vczuwszy pszczołká ma nápisáne lemma: Mihi vita; gdyż w gniewie trácąc żądło / według Náturálistow / vmiera. Plugáwy zás Skárábeus z powonienia záleciáłego rozy zapáchu / konáiąc / mądrego Symbolisty ma zgotowáne Epitaphium: Mihi ex odore mors. Ták y Bog rożáney Máryey záwoniawszy czystość / wonnym cnot zniewolony zapáchem / łáskáwieie / mowiąc: Nolo mortem peccatoris. A zátym mihi vita, á złość czártowská / iey niszczeie doszłá zapáchem / mihi mors. Altare ad adolendum tymiama.

Vestiesque illud auro purissimo, faciesq; illi Coronam aureolam per gyrum, & duos annulos sub Corona.

Ołtarz swoy Moy-

Moyzeszowi / Bog szczerym kazał powlec y ozdobić zło-
tem / krolewską nań kazał włożyć Koronę / dwá roskazał
pod Koroną powiesić pierścienie. Alec y tákiemi nász
Ołtarz Pánná Przenaświętsza / przy Národzeniu swoim
ozdobiona iest dárámi. Przy iey Vrodzeniu / iáko przy krzći-
nách záwiązał iey Bog Oćiec kosztowny kának / iednoro-
dzonego Syná swoiego Chrystusá Jezusá. Pone me vt si-
gnaculum super cor tuum: Był ten czás / kiedy naywię-
kszy niebá y ziemie skarb / ná swoich piersiách / Chrystusá /
iáko drogie piástowáłá / miłemi pieszczotámi do piersi
przypiętego / noszenie: Vestiesq; illud auro purissimo. Zło-
te łáskáwośći mánele iey zdobiły ręce: Ornatam monili-
bus concupiuit; Przyodziána świetnym miękce się złotem:
Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato Wszytká
pokryta złotem / Száty iey / Vermiculatæ argento. Jnszych
ludźi grzech z niewinnośći zdźiera száty: ták ich holotámi
iáko pierszych Rodźicow przy przyrodney zostáwiáiąc ná-
gośći. P. Przenaświętsza ab æterno in vestitu deaurato.
Stroyna byłá Statua Jowiszá / złotą od Pogáństwá przy-
odziána szátą / ále coż potym / kiedy onę złotą szátę y sam
Jowisz strácił / z ktorey go chćiwość ludzka swoie vzale-
niem pokrywáiąc łákomość zewlokłá: æstate grauat, hyeme
nõ callefacit. Ná złotą niewinnośći szátę / chociasz się zdźier-
ska ręká czártowska ná szárpáninę naybarźiey srożyłá / y
zdobycza insza spoliatow nienásycona / z złotey niewinno-
śći zewlec zámyślałá Márya / iáko zboycá piekielny smok /
pod iey zdeptány leczy nogámi. Ipsa conteret caput tuum.
Nie głowę tylo złotą iáko Statua Ezechielowá / lecz wszy-
tká złota iest Márya. Nie prozne są iey ręce / złote w
nich dobrodźieystwá / czegokolwiek narod ludzki potrze-
buie / per manus Mariæ; wszytko ma od Bogá. Niech kto
w czći Mátce Boskiey należytey / oney się zásługuie. Ma-
nus eius plenæ Hyacintho, ná zapłátę drogich pełne ręce
iey

iey kámieni. Nie ták Midás chćiwy złotá/ czego śie tylko dotknął zá pozwoleniem Bogow w złoto przemieniał. Jáko Pánná Przenaświętsza/ czegokolwiek śię dotknie złoto czyni; á zátym vestiesque illud auro purissimo, y złotą niewinnośći przyodziána szátą/ y słońcem: Amicta Sole, ktore według Philosophow minoralia złotych kruszczow ma w sobie virtute okryta/ y złotymi obsádzona mánelámi/ że złotymi rękomá. Vestiesque illud auro purissimo, iáko Moyzeszow ozdobiona iest Ołtarz.

Faciesque illi Coronam per gyrum.

Zgotowánać wprawdźie od Syná twoiego kosztowna ą Krolowa niebieska Koroná. Veni Coronaberis; Ze dwunastu gwiazd misternie wyrobioną/ masz w niebie Koronę. In capite eius Corona stellarum duodecim. Tyś iest onym tronem: Veni electa mea, & ponam in te thronum meum, ná ktorym sam záśiada Chrystus: do twoich nog Senat sędźiwych stárcow z głowy swoiey zdięte pokláda korony. Ceciderunt viginti quatuor seniores ante faciem throni deponentes coronas suas. Jednák/ gdy śię z twoiego wszytek świát weseli Národzenia/ troiáką ná głowę twoię kłádźie koronę. Faciesque illi coronam aureolam per gyrum. Według Theologow: Błogosłáwionym w niebie ná rozeznánie zasług/ meriti & præmij dána będźie Aureola, we krwi własney vpurpurowánym Męczennikom/ w nienáruszoney z świátá zchodzącym czystośći/ y w prawdźiwey náuce vczonym Doktorom. Według Doktora Anyelskiego: Aureola Virginitatis Martyrij, & Doctrinæ. Tákowa/ Coronam Aureolam, Troiáką Koronę Pánnie Przenaświętszey przy iey dawa świát Vrodzeniu. Coronam aureolam Virginitatis, Pánieństwá: bo iey záwsze przyznáie przed porodzeniem Pánieństwo/ y czystośći (chybá bluźnierskim ięzykiem) nie vwłoczy po porodzeniu.

dzeniu. Dáie Aureolam Martyrij, że w ćiele ludzkim mátkowę Adámowego plemienia Corkę / ktora wßytkich przechodźi Męczennikow. Non coronabitur niſi qui legitime certauerit, á gdźież więkßa vtarczká / iáko kiedy Pán na Przenaświętßa piekielnego ſmoká tyráńſkę zdeptáłá głowę: á zátym nie zwiędłego lauru vpláta iey Koronę / zżieloney pálmy zwyćięſtwo ſymbolizuiącey wiie rowniankę / tákiey niebieſkę kłádźie błogosławionych Męczennikow

Cirillus Herosol. Orat. 3. Aureolam. Iure tibi Martyrum debetur Corona, quæ Martyrum es Regina. Dáie náoſtátek Coronam Doctrinæ. y ſłußnie / gdyż oná ieſt Doktorká náuk / Miſtrzynia nieukow / Náuczyćielká proſtakow. Mecum eſt ſapientia, Faciesque illi Coronam aureolam per gyrum.

Et duos annulos ſub Corona. Powießa przy tey świát / ná niezápomnienie dwá pierśćienie Koronę. Jeden według Bonáwentury S. Annulum deſpenſationis, że przy Vrodzeniu ſwoim / Boſkę ieſt zrękowána Oblubienicę; drugi / Annulum memoriæ ſanguinis. Ktory mnie przy vrodzeniu twoim przy Boſkich podárunkách / vbogi narod ludzki oddáć z tákowę o Mátko Boſka connubiali z Bonáwentura S. oddáć każe przemowę. Zrękowánaś ieſt iednym Pánno Przenaświętßa przy twoim Národzeniu pierśćieniem / poślubiona Bogu Oblubienicá / áleś nam drugim zniewolnie obowiązána / iednym ćie Máćierzyńſtwá Boſkiego zámawiáią ſponſalia, drugim nátury ludzki niezápomniány wiąże memoryał. Y Bogu przynależyß / y ludźiomeś powinna / Boſkameś Mátko / y grzeßnych ludźi Mátko / Boſkameś Oblubienico / ále Adámowa corko. Boſkameś Przyiaćiołko; Veni amica mea, y ludźiom maß przynależeć. A zátym nie trzebá iáko ná Rzymſkich tryumphatorow złotymi ozdobionych Koronámi; torque aureo przepaſánych w świetne purpury

ſtroy-

ſtroynych/ żeby ich ſzczęścia/ powodzenie/ w zápomnienie śiebie ſámych nie záćiągnęło/ wołáć: Memento te eſſe hominem. Dosyć nátym że wſpániálſza/ ozdobiona apparentia, większym wyniesiona ſzczęśćiem/ świetnieyſzemi ozdobiona Koronámi/ maſz o Mátko Boſka duos annulos ſub corona. Powinowáctwá ludzkiego memoryał/ nąn wſpomniawſzy/ powinność twoię ku ludzkiemu mieć będzieſz narodowi. Ty będżieſz oná Eſter/ ktora zá narodem ſwoim do Aſſweruſá wnośić będzieſz ſuppliki. Ty iáko Judyt w złym rázie od nieprzyiaćioł będzieſz bronić grzeſznego. Si non oblitæ gentis ſuæ Hæbraicæ, multa bona facere Matronæ. Tuæ humana hominum filia oblita ſortis, patrocinari fauore ſupplicāri ad Deum deſines? Wielki twoy/ mowi Bernat S. konfident. Et duos annulos ſub Corona.

Vt Altare portetur. Więc tákowym przyozdobiony Ołtarz od Moyżeſzá ſtroiem Bog nośić roſkázał. Gdźie ſię tylko z ſwoich ſtánowiſk lud ruſzył Żydowſki/ Altare portetur, w ćiągnieniu ſwoy nieśli z ſobą Ołtarz/ w káżdym do rożnych expedycyi noſzono go záćiągu: áby ſi quando iraſcatur Dominus, błagáiącą ná nim Bogu oddawáli ofiárę. Ołtarz náſz Pánná Przenaświętſza zá żołdacznym ná tym świećie noſzony ma bydź ludzkim narodem: Militia eſt vita hominis ſuper terram, z tego Ołtarzá záwſze zá grzeſznym do Bogá wſtępowáć ma ofiárá. Altare portetur. Záſzedſzy Abráhám miedzy nieznáiome Egiptu Obywatele/ piękney vrody wźiął z ſobą w kompánią małżonkę poſtrzegſzy/ że dla iey piękności/ nań ſię zábierá niebeſpieczeńſtwo/ tákową do ſwoiey wnośi ſupplikę Sary: Dic obſecro quòd ſis ſoror mea, vt bene ſit mihi propter te, & viuat anima mea ob gratiam tui. Jeżeliś kiedy kochána/ miłości ku mnie miáłá iſkierkę małżonko/

proſzę ćię / śioſtrą śię moią bydź nie żoną vdaway / áby mi dla ćiebie dobrze śię powodźiło / y dla twoiey żyłá duſzá moiá łáſki. Dźiwna rzecz że Abráhám z Sary śioſtrę woli / niżeli mieć małżonkę / iábym rozumiał / że lepiey w poprzyśiężoney miłośći / w oſtátnim nieſzczęśćiu powinná obſtáwáć mężowi małżonká / ániżeli śioſtrá. Jednák do rzeczy to moiey bárzo pięknie ſłuży. Et duos annulos ſub corona, vt Altare porteretur. Ozdobionaś ieſt dwiemá przy vrodzeniu twoim Pánno Przenaświętſza pierśćieniámi: iednym Oblubienſtwá Boſkiego / drugim powinnowáctwá ludzkiego. Coż czynić ma w tym mylnym świáta Egiptćie błękáiący śię człowiek? gdźie śię ma wygnány tuláć w niebeſpieczney vdáć trwodze? iákiego ma záżyć żeby mu dobrze było ſpoſobu? Altare portetur, Ma z ſobą ten záwſze nośić Ołtarz / y iáko Abráhám Sarę / w podroży żyćia mieć z ſobą kompankę Pánnę Przenaświętſzą. Dic quòd ſoror mea ſis. Ty o Pánno Przebłogosłáwiona; Soror mea Sponſa, przed záwźiętym w gniewie ná człowieká maſz mowić Bogiem / żeś śioſtrą náſzą: Gdyżeś przy vrodzeniu twoim: Soror noſtra paruula & vbera non
S. Bonau. habens. Nie moiá perſwázyá ále Bonáwentury ś.: O Sa-
in ſpec. vir. ra noſtra dic obſecro, quod ſis ſoror noſtra, vt propter talem ſororem Ægiptij, id eſt, dæmones nos reuerentur, propter talem ſororem Angeli nobis in acie coniungantur, propter talem ſororem Deus noſtri miſereatur. Maſz ći w prawdźie duos annulos koſztowny / ręką Boſką ná świát Pánno Przenaświętſza wyſtáwiony Ołtarzu / ieſteś Oblubienicą Boſką / iednák náſzą vdaway śię bydź śioſtrą: Quòd ſis ſoror noſtra, vt bene ſit nobis propter te. Dla twoiego známi powinnowáctwá żyć będą duſze náſze / dla ćiebie bać śię nas będą piekielni Egipcyánie / gdyżeś ty ieſt terribilis vt caſtrorum acies ordinata, dla ćiebie bronić nas będą Anyołowie / gdyżeś ty ieſt Regina Angelorum. Dla

ćiebie

ćiebie Bog się zmiłuie nád námi / gdyż ty iesteś Mater Dei. Et duos annulos sub corona. &c.

Et duos annulos sub corona Ty márnotrawnego iáko miłosierna Mátká zláſzti Boſkiey odártego przyiąć masz grzeszniká. Profer cito stolam & annulum in digittum eius. Masz iáko siostrzyczká nászá: Soror nostra paruula przed Bogiem obronić / omowić powinnowáctwem / okryć miłosierdziem.

Szczęśliwy náder narod ludzki / kiedy ten Ołtarz z sobą nosi; Altare portetur, dobrze o sobie grzechem Bogu przewiniony rádzi człowiek / ieżeli ná pretce do tego vda się Ołtarzá. Jeżeli w błędách wychowánego pogáństwá przestępni ludzie / dla swoich excessow ná śmierć wskázáni / tę wolność z pozwolonego w práwie mieli indultu / że báłwochwálskich dotknąwszy się / ábo do nich vćiekáiąc Aras, wolny od wydánego ná karánie zostawáli Dekretu: naywiększy w ćięſkich zbrodniách grzesznik wierutny niecnotá / do tego / Pánny Przenaświętszey vdawszy się Ołtarzá / czy wolen od wiecznego nie zostáie káránia: Ad te confugit peccator & liber reddit, te asylum inquirit, S. Bernar. & à sententia mortis liberatur, te amplectitur Aram & non serm. 3. trahitur ad pænam. Bernad ś. mowi: Vćieka do ćiebie grzechem obwiniony człowiek / áż od grzechu odchodzi vwolniony / ćiebie wzywa ná obronę / áż surowego vchodzi Dekretu / tych ktorzy się ćiebie sercem nabożnym chwytáią / ná wieczney zguby nie prowádzą exekucyą.

Grzesznym tylko grzesznym refugium ad Aras, do tego ostátnia áppellacya Ołtarzá: ná tym Ołtarzu zá grzesznych tylko od Bogá abdánkowánych ofertá. Miał Bog rożne swoie Ołtarze / ná ktorych zá brzydkie grzechy żydowskie / pro qualitate delicti, rożne kazał z rozmáitych palić ofiáry bydląt: temu się tylo Swięći dziwuią Do-

ktorowie/ że naycżeściey ćichych Báránkow ná rzeź y ofiáry cáłopalenia destynował/ Kozłow nigdy nie kazał ofiárowáć / y owszem ich się mierzenie krwią brzydził. Numquid sanguinem Hyrcorum potabo. Niechże káżdy vważy/ táka się ofiárá ná tym Ołtarzu Pánnie Przenaświętszey zá grzesznych ofiáruie. Wywołuie Pánnę Przenaświętszą przy iey Národzeniu Duch święty ná świát. Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorum & pasce hædos tuos. Wynidź ná ziemską niżinę / ze wszech Białychgłow náyślicznieysza Pánno / á po wyśćiu twoim ná świát / postępuy vtretowánym owiecżek Chrystusowych torem / á ná wygnáną zázeń Kozły twoie pasą. Chrystus Pan / po iedne ná świát zábłąknioną przyszedł Owiecżke / ćiche tylko Owiecżki y skromne pasał báránki / Cognosco oues meas: náwet y sámemu Piotrowi Swietemu sámych owiecżek kosieyną puśćił trzode / Pasce oues meas, z Kozłámi lekkša sámopás / puszczonych zostáwił bez pásterzá / á ták niebespiecżnie po błędliwych tułáiąc się dźiedźinách / prędką drapieżnym Wilkom zostawáli potráwą. Komuż iednák tę swowolną polećił do pasze trzodę? Kogo pásterzem nád Kozłowátym vczynił grzesznikiem? Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum, & pasce Hædos tuos. Tobie/ tobie o Pánno Przenaświętsza/ zá twoim przy Národzeniu egredere, nád Kozłámi / nád odłekszowánymi od niebá grzesznikámi zlecona trzodá/ podáne stáránie / nádána pasza. Pasce Hædos tuos. Ty ich masz być Pásterecżką / ty ich ná żyzną masz zágániáć łáski Boskiey Paszę. Tyś iest oná Synow Zebedeuszowych miłośierna ná grzesznych Mátká/ ktora masz o przedźielonych ná lewą stronę grzesznikách stáránie. Dic vt sedeant vnus à dextris alter à sinistris in regno tuo. Więc że Kozłowátych grzesznikow ná lewą zátrácenia

nia oddzielonych strone/ Hædos autem à sinistris, ty iáko grzesznych Pásterecżká/ masz o nich stáránie/ dic vt sedeant in regno tuo; lubo niebieska przed tákim bydłem záwárta bywa owczárnia; lubo klucze od niey oddano Piotrowi/ ty o miłośierna Mátko / Dic, rzekni tylo / w nieszá grzesznym do Syná prozbe / áż Sedant, ći ktorzy po rozpustnych grzechowych chodźili ćierniskách: Lassati sumus in via iniquitatis, pascua eius amara, do niebieskiey przygnáni bywáią owczárnie. Bierze Chrystus ná rámioná swoie ználeźioną owieczke/ y ty sie nie wstydźisz w opiece twoie rospustnych bráć kozłow/ peccatores non abhorres. Cieszy sie Chrystus; Congratulamini mihi, quia inueni ouem quæ perierat. Cieszy sie y Pánná Przenaświetsza: Gaudium est super peccatore, kiedy sprosnego grzesznika z wilczey wydźiera pászczeki. O kosztowny Ołtarzu! iuż teraz miła Bogu v ćiebie ofiárá / iuż obrzydły grzesznik zostáie przyiemny/ kiedy ná tym Ołtarzu/ z twoiey polecony grzesznik bywa ofiárowány trzody. Piæ Matri hædos cōmittit pascendos, vt qui ob peccata statuebantur in sinistra, per intercessionem Matris collocentur in dextera. *Guilelmus Abbas apud Delrium*; Facies Altare ad adolendum tymiama de lignis Setim. *Guil. Abbas.*

Szcześliwy tedy narod ludzki / kiedy tákowy ma w źiemskim przybytku Ołtarz / do ktorego przyszedszy z modlitwą / od karánia wolen iest/ ktorego swoim chwyćiwszy sie sercem/ wyzwolony iest/ ná ktorym kozłowáty ofiárowány grzesznik Bogu przyiemny iest. O iáko często brzydkiemi grzesznych ludźi sprawkámi/ do surowey popędliwego gniewu Bog porywczy zápálczywośći / pomsty sprawiedliwey exekwowałby wyroki! nie kontentowałby sie teraz bydlęcą ofiárą / krwią włásną / duszą włásną / przypłáćiłby teraz Boskiey muśiał zniewagi / gdyby z tego Ołtarzá Pánny Przenaświętszey modlitw iey zá námi nie było oddawána ofiárá.

Zá-

Zápalony Bog wielkim ná lud Zydowſki gniewem/ niechce ná ofiáry pátrzyć błagáiące/ ále pomſtę bez miłośierdźia mizerne tłucze zydy; poſtrzeże Moyzeſz/ że Bog zágniewány/ ſam ná pochámowánie w gniewie nie śmie ofiárę błagáć Bogá/ ále záwoła ná Aáronà: Sume turibulum, & hauſto igne ex Altari ſta inter Deum & plebem. O iáko częſto Bog ręke ſwoie wyćiąga ná grzeſznika/ ſrozy ſię nápomſtę/ zábiera ná karánie/ nieśmieią inſzy świeći częſto zá przeſtępnym ſtáwiáć ſię ludem. Aſcendit fumus aromatum de manu Angeli, quæ ſunt Orationes Sanctorum: Z tego Ołtarzá hauſto igne ex Altari Pánny Przenaświętſzey bioręmodlitwy/ biorę záſługi/ á ták zágniewánego mitygują Bogá. Si Orationes Sanctorum Angelicis fumant coram Deo manibus: quid Oratio tua ô Mater Sancta, meritorum odore, fragrans acceptius ad Deum non aſcendat?

S. Bonau. in ſpec. Virt.

A zátym ſłuſznie przy twoim Pánno Przenaświętſza Vrodzeniu wſzytek świát Feſt odpráwuie weſelny ſłuſznie Jáſna Gorá/ tryumphálnym vroczyſtośći ſplendorem dźień twoiego obchodźi vrodzenia/ przy twoim egredere y Obrázu świętego Przenośinách/ tego ſię com wyżey powiedźiał ſpodźiewáiąc. Słuſznie licencyey Dawida S. zázywa: Conſtituite diem ſolemnem in condenſis, vſque ad cornu Altaris. Wiem z iáką kondycyą tego dozwolenia Krol Izráelſki pozwolił poddánym; niebeſpiecznie było ná krotofile/ bánkiety/ y ſwobodny dźień lud roſpuſzcząć Izráelſki/ ktory od ſtołu do pląſow/ od potraw do zabobonow/ od weſołośći do zguby powſtawał: Saturati ſunt, ſurrexerunt & cœperunt ludere, á co więkſzá/ z wielką ángáryą ná ſwoich náſtępował ſtárſzych/ żeby odlonego wyſtáwili im Cielcá/ około ktorego ſwoie wypráwuiąc pląſy/ zwyczáiem Egiptſkim/ Boſki mu oddawáli honor. Czemuż ſię ná to niebeſpieczeńſtwo nie ogląda Dawid: Conſtituite diem ſolemnem in condenſis, vſque ad cornu

Altaris.

Altaris. Bespieczny iest przy Ołtarzu / nie frásował sie Dawid o zgubę Zydowską / kiedy przy końcu Ołtarzá záśiadáli: Vbi Altare ibi honor Dei, pacifica tripudiatio dum iuxta Altare sessio, vczony powiedział Tertullian. Coż rzekę o Ołtarzu nászym Pánnie Przenaświętszey / niechay będźie w okázyey człowiek grzechowey / niech czárt roskoszámi / ćiáło wygodámi náćiera / iezeli ad cornu Altaris przy obecnośći y opiece Máryey / bespieczne ludzkie od nieprzyiaćiol zabáwy. Záczym kiedy ná tym tu mieyscu solenny Fest vroczystych odpráwuiemy Obrázu Swietego Przenośin. Constituite diem Solemnem in condensis, vsque ad cornu Altaris, spodźieway sie nabożny á zacny Pątniku / że duces in bonis dies tuos, wesołych w pokoiu zażyć dni możesz / kiedy ad cornu Altaris przy tym nowo wybudowánym kosztownym Ołtarzu / przy obecnośći záśiadasz Pánny Przenaświętszey. *Tertul. Hom. 3.*

Przetoż pokazawszy iákim iest Pánná Przenaświetsza przy swoim Národzeniu Ołtarzem / káżdy z was do tego gárniey sie Ołtarzá. Introibo ad Altare Dei, kto temu ministruie y służy Ołtarzowi; Qui Altari seruit ex Altari viuit, wieczney weźmie zapłáty pensię / zá vsługi żywot / zá cześć w niebie chwałe. Masz do tego ákces grzesźniku Ołtarzá / dla ćiebie go Bog tu ná Jásney Gorze Częstochowskiey w Cudownym zostáwił Obráźie. Ten to iest Ołtarz Altare de lignis Setim, z Stoliká cyprysowego / z Domku Loretáńskiego / ná ktorym máluckiego powiiáiąc Pánná Przenaświetsza Chrystusá / iáko ná Ołtarzu pokłádálá ná ofiárę. Tu ná Jásney Gorze Częstochowskiey zá nas wszystkich / iáko Abráhám offer illum in vno montium, Syná swoiego z tego Ołtarzá ofiáruie. Ná tym złożonym ex lignis Setim Obrázu Swietego stośiku / synowie ludzcy / śmierći wyrokiem z żyćia znieśieni / przy nim położeni / przyczyną Częstochowskiey Pánny MARYEY od zámá- *In Hist. de S. Imagine B. V. M. Czestoch. Ileden.*

D chu y

chu y zánieśienia śmiertelney ręki / iáko Izáák do żywotá powstáli: In vno montium. Przy tym Obrázie cyprysowym iáko przy Izáákowym stośiku zánieśiony ná nasze kárki / iáko Abráhámow miecz bywa zátrzymány. Doznáły tego w gwałtownym Woyská Polskie od nieprzyiacioł oblężeniu / że ná zgubę wszystkich / miecz Pogánski záostrzony iednym ich iuż miał zgubić ćięćiem / gdyby in vno montium, wotá ślubem obowiązáne / wprzod Naiáśnieyszego Monárchy IANA KAZIMIERZA szczęśliwie nam pánuiącego / á potym mężnego Rycerstwá ná Obrázie Częstochowskim nie były ofiárowáne / gdźie sam Naiáśnieyszy Krol y Pan nasz miłośćiwy / swoim mieysce świętę náwiedźiwszy Máiestatem / wotá swoie zá obronę iuż w zwątpionym oddał rázie / y odebráne Tátárskie y Kozáckie chorągwie pod nogi podłożył MARYEY, y iáko Noe przy vczynionym Ołtarzu po potopie / ták y on zá iey pomocą do czásu vczynił przymierze. Altare de lignis Setim, ad adolendum tymiama. Ktoż vporczywym łubo ięzykiem nie wyzna prawdy / iáko naymilsza Bogu zá przyczyną Nayświętszey MARYEY Częstochowskiey / zá grzesznymi do Bogá wstępuie błagáiąca ofiárá / ad adolendum tymiama, gdźie gęste lamp złotych / srebrnych liehtarzow y kágáńcow wotá / do záwártych miłośierdźia Boskiego kołácą drzwi aperi nobis, iásne w nich trzymáiąc podniecone ognie. Vestiesque illud auro purissimo. Ktoż ná Jásney Gorze będąc obecny / z podźiwieniem kosztownych nie widźi podárunkow / kiedy wotá pobożnych ludźi / szczyrym złotem / kosztownymi kánakámi / drogimi Obraz świety obćiążáią łáncuchámi: Vestiesque illud auro purissimo: Faciesque ei coronam aureolam per gyrum. Tu kosztowna Koroná iáko Ołtarz Moyżeszow złota zdobi; Tu Krolewskie często pod iey nogi pokładáne bywáią korony: Tu Koroná Polská w obronę sámey

oddána

Sub Annum Dni. 1649.

oddána iest Pánnie Przenaświetszey. Et duos annulos sub corona. Nie dwá lecz mogę liczyć tyśiącámi pierścieni / ktore z Krolewskich / Xiążęcych / Biskupich / Senatorskich / z rożney ludźi kondycyey zdiete pálcow / ná wieczny ślub / vsługi serc swoich Jásno Gorskiey zrekowáli MARYEY. Et Altare portetur. Kiedy drugi raz w krotkim czáśie / Jáśnie Oświeconego Xiążęćiá J. M. X. Prymáſá / tákże Jáśnie Oświeconego Xiążęćiá J. M. X. Biskupá Krákowskiego / przy niezliczoney y wspániáłey rożney kondycyey / ássystencyey / okazáłym tryumphie / raz do nowo wybudowáney Káplice / teraz do nowo wystáwionego Ołtarzá / ten sam naycudownieyszy Ołtarz / rekomá iest przenieśiony. Altare portetur. Day Boże / żeby záwsze w káżdey potrzebie ten Ołtarz w myśli swoiey / w sercách swoich nośili ludźie / y do niego donośili potrzeby / day Boże / áby mieysce to Naycudownieyszy Obraz / pobożnymi w sławie noszony był iezykámi / y zá odnieśienie / ktore wszyscy przyznawáią / łáski wdźięczność ná swoich nośili iezykách / Altare portetur.

Te iuż dwá reką Boską / wybudowáne przy Národzeniu Pánny Przenaświetszey pokazawszy Ołtarze / ieszcze nam trzećiego zostáią przenośiny / ktory nie Moyzeszową reką; lecz świetey Pámięći Jáśnie Oświeconego J. M. Jerzego Ossolinskiego Kánclerzá niegdy Koronnego ꝛc. wystáwiony Páńskim nákłádem widźićie Ołtarz. Szczęśliwy to był budowniczy / ktory Boskiego instinctu wypełnił roſkazánie / y Naycudownieyszemu Mátki Boskiey Obrázowi / Facies Altare de lignis Setim, z kosztownego srebrem ozdobionego wystáwił Ołtarz Hebanu. Szczęśliwy budowniczy / ktory Herbownym iáko Jozeph Oblubieniec Pánny Przenaświetszey / przy tym stoliku Obrázu świetego toporem / ostrym rozumem / w wymowie bystrym / táko świátu dźiwno wystáwił struktu-

re. Ad adolendum tymiama. Záwſze tu ku Mátce Boſkiey áffektu iego poydźie ofiárá/ widáć będźie iáſne przykłádu cźći Pánieńſkiey ognie / niezgáśnie nigdy miłości podnietá/ kiedy Jáſna Gorá iáko Wezuwiuſz będźie z śiebie wydawáć świetne nabożnego kándoru płomienie: Veſtieſque illud auro puriſſimo. Kto nie widźi tákim koſztem wyſtáwiony / iáko doſtátnie ſrebrem obłożony: R lubo to pobożnych ludźi wotá/ ktore / zárliwi cźći Pánny MARYEY clientes, nádáli wdźięcznością dobrodźieyſtw to mieyſce y Obraz Swięty doſtátnie zdobiąc; w koſźcie iednák y ſpániáłości ták zacno bogáta wſzytkich przechodźi in indiuiduo ſtruktura. Facieſq; illi coronam aureolam per gyrum. A lubo káżdy wie / iáka koroná od Koronnego Syná/ w nabożeńſtwie / zárliwości / cźći Pánieńſkiey od niego wkłádána bywáłá/ kiedy zárliwy Senator mądrością ſwoią / nieſłycháną wymową / ná káżdym plácu honor Pánieńſki zdobił: Doſyć mnie teraz rzec z żalem/ że Cecidit corona capitis noſtri, że vpádłá Religiey ozdobna koroná. Atoli do propoſitum záłożonego thema ſtoſuiąc. Facieſque illi coronam, że ná wyſtáwionym (co káżdy widźieć može) Ołtarzu/ Jáśnie Oświeconey Fámiliey iego nád Herbem położona ieſt Koroná. Et duos annulos ſub corona; Pod tą Koroną / ieſt obowiązáne ślubem ſerce / ſam ná kſztałt pierścieni/ dobrowolne poddáńſtwá / káydány/ kiedy ſię viliſſimum podpiſawſzy mancipium, pokorne poddał w poddáńſtwo Pánnie Przenaświętſzey ſerce. Vt Altare portetur. Niechże zá táką cźći Pánieńſkiey promocyą / do niebieſkiego tákowe opus zánieśione będźie przybytku/ ná wieczne ná nim Bogu oddawánie tymiama. Altare portetur, zá wielki ku náſzemu áffekt Zakonowi/ ku mieyſcu temu w ozdobie niewidáney życzliwość; ponioſą po świećie wdźięcznych y miłuiących cześć Pánny Naświętſzey/ ten Ołtarz iezyki Altare portetur.

Stá-

Stárodawni Rzymiánie ziemnymi przedtym niebá wiąc ſię dla trupow pogrzebámi: Rogos tylko ábo ſtoſy z drew vkłádáli / y według godnośći / oſoby / z wonnych drzew pachnących gáłęzi / one postáwiwſzy / ná nich zmárłe pokłádáli ćiáłá / ktore gdy iuż były ogniem podpalone / ku niebu płomieniem wybite / miedzy nie orłá miáſto duſze rzucáli / ktorego do gory obaczywſzy wylátuiącego / zmárłego do niebá lećieć vdawáli duſzę. Ołtarz ten świętey Pámięći Iego Mśći Páná Kánclerzá / Mátce Boſkiey ná cześć wyſtáwiony / záraz iákimśi ſtoſem zmárłemu ſtał ſię Pánu / z ktorego po zapłáte do niebá zálećiáłá duſzá / á ná wieczne niezápomnienie Orzeł Koronny w dálekie kráie iego y po śmierći zánieśie pámiątkę / proch iego poki świát / przyſławney pámiątce / Volabunt aquilæ & non deficient, modlitwy roznośić bedą. Renouabitur & Aquila, y ſzcześliwy bedźie záwſze ſukceſſor / ktory zacnośći y godnośći iego bedźie zoſtawał Hæres. Naſz Iáśnie Oświecona Fámilia Ich M. Pánow Oſſolinſkich / wielką ztąd nádźieię / że ſzcześliwe w Dom twoy od tego Ołtarzá wchodźić bedą poćiechy / pomyślne ſzcześćie / pożądána godność. Záwſze przyſzłych rzeczy ſzcześliwą wrożką byłá v ſwoich Ołtarzow Stárożytność / náwet y ZáchárYaſzowi Stans à dextris Altaris incensi; Anyoł ſtoiąc przy Ołtarzu / poćiechę w Potomku / weſele z Sławy / że Congratulabantur ei vicini eius, opowiedźiał: tákowe y od tego Ołtarzá w Dom twoy wchodźić bedą poćiechy / tyśiąc godnośći zá ſobą prowádząc. Więc ſtruktury Kazánia moiego do Ołtarzá przyrownánego dokończywſzy / przed twoimi ſtáwiąm o Mátko Boſka oczymá. Wprzod ſam moie kłáde ná ten Ołtarz wotá / á oraz ſercem pokornym wſzytkie ofiáruię ſpráwy. Teraz weſpoł / ze wſzyſtkiemi proſząc

ſząc

ßac obecnymi / gdyć ná ten Ołtarz tu ná tym mieyſcu / przed twoią obecnośćią ſercá naße / wotá náße / modlitwy náße / potrzeby náße / grzechy náße pokłádáć bedźiemy. Ty o Mátko Boſka zaſług twoich / modlitw twoich z tego Ołtarzá pośli zá námi do Bogá Ofiáry.

AMEN.